

Nr 34

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m. jämte motioner.

(2:a avd.)

PROPOSITIONEN

Sedan Kungl. Maj:t i proposition nr 1 (bilaga 10, punkt E 29) beräknat medel för nedannämnda ändamål, har Kungl. Maj:t i proposition nr 4 under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för den 10 januari 1969 föreslagit riksdagen att dels godkänna de riktlinjer för organisationen av utbildningen vid filosofisk fakultet m. m., som förordats i statsrådsprotokollet, dels för budgetåret 1969/70 under åttonde huvudtiteln till Vissa kostnader för utbildningen vid filosofisk fakultet m. m. anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.

I propositionen läggs fram förslag om en ändrad organisation av utbildningen vid de filosofiska fakulteterna (humanistiska, samhällsvetenskapliga och matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna). Vidare förordas en ökning av resurserna för studierådgivning samt en förstärkning av utbildningsnämndernas ställning och resurser. Den nya organisationen avses bli införd den 1 juli 1969.

Utbildningen inom skilda ämnesområden avses ske i studiekurser, vilka delas in i kurser. Studiekurs och kurs ges poängtal, som svarar mot den arbetsinsats som erfordras för att den studerande skall inhämta kursen och avlägga prov. Studiearbetet under ett läsår värderas till 40 poäng.

Utbildningen skall organiseras i ett antal utbildningslinjer enligt principen om s. k. successiva val. Den studerande bestämmer sig vid studiernas början, genom val av en studiekurs, för huvudinriktningen av sin utbildning (utbildningslinje). Efter normalt ett års studier sker ett nytt val mellan ett antal alternativa studiekurser, vilka bygger på samma inledande studiekurs. Under det tredje studieåret kan den studerande i regel fritt välja studiekurser.

Antalet studiekurser, som skall kunna genomgå vid universitetsfilialerna, avses bli ökat.

En ny filosofie kandidatexamen, som normalt kan avläggas efter 3 års studier, föreslås ersätta nuvarande filosofisk ämbetsexamen och filosofie kandidatexamen. Studerande som inte önskar fullständig utbildning fram till examen skall kunna erhålla bevis över den utbildning han gått igenom.

Den studerande skall efter examen kunna komplettera sin utbildning med en eller flera kurser eller studiekurser.

Studerande skall efter särskild anmälan få kombinera studiekurser till en individuell studiegång, s. k. särskild utbildningslinje. Den studerande, som finner sig ha valt fel studieinriktning, skall ha möjlighet att byta utbildningslinje. Den studerande skall i dessa fall få studierådgivning och vägledning.

Examinationen skall i ökad utsträckning ske på mindre avsnitt eller ingå som en integrerad del i undervisningen. Den studerande skall normalt delta i prov vid det första ordinarie tillfälle som erbjuds. Det nuvarande systemet för betygssättning skall behållas. Viss del av en påbörjad studiekurs skall vara avklarad, innan den studerande får fortsätta med nästa studiekurs.

Ett ändrat tillvägagångssätt föreslås vid fastställande av studieplaner. Universitetskanslersämbetet skall fastställa normalstudieplan för varje studiekurs, varigenom studiekursens huvudsakliga utformning. Den närmare utformningen av studiekurserna fastställs på lokal nivå. Ansvaret för utbildningens organisation flyttas över från fakultet till utbildningsnämnd.

Studierådgivningen föreslås få ökade resurser. Medel beräknas för 24 tjänster som utbildningsledare och sju tjänster som studierådgivare vid universitetsförvaltningarna samt för en tjänst som förste byråsekreterare vid universitetskanslersämbetet. Vidare beräknas ett 60-tal tjänster som studievägledare komma till vid institutionerna. Utbildningsledare skall svara för bl. a. frågor rörande samordningen mellan studiekurserna inom en utbildningslinje eller grupp av utbildningslinjer. Studierådgivare skall svara för allmän studierådgivning samt rådgivning till sådana studerande som vill följa särskild utbildningslinje. Studievägledare skall svara för i första hand information till de studerande vid institutionen.

De särskilda kostnader som är förenade med den föreslagna reformen beräknas till 2,5 milj. kr. budgetåret 1969/70.

MOTIONERNA

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 895 av fröken Stenberg m. fl. och II: 1021 av herrar Regnéll och förste vice talmannen von Friesen vari hemställts att riksdagen måtte i anslutning till proposition nr 4 angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet besluta inrättande av en akademisk primärexamen, avsedd för studerande som inom första studieavdelningen kvalificerat sig genom att efter fullgjorda studiekurser ha avlagt prov för tillhoppa minst 40 poäng,

dels de likalydande motionerna I: 896 av herr Bengtson m. fl. och II: 1024 av herr Jönsson i Ingemarsgården m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att bestämmelser meddelas av innebörd att för behörighet att undervisa i svenska på gymnasiestadiet skall krävas studier i både

nordiska språk och litteraturhistoria till en omfattning motsvarande 40 poäng i vardera ämnet,

dels de likalydande motionerna *I: 897* av herr Gösta Jacobsson m. fl. och *II: 1022* av herr Clarkson vari hemställda att riksdagen måtte i fråga om utbildningslinje 6 för ekonomexamen fastställa att för nämnda examen skall krävas genomgångna studiekurser om sammanlagt minst 140 poäng, att ämnet handelsrätt omfattande jämväl beskattningsrätt skall vara obligatoriskt och omfatta 20 poäng, att ämnet internationell ekonomi skall upptagas som självständigt ämne bland tredje avdelningens studiekurser samt att för ämnet företagsekonomi skall obligatoriskt fordras 60 poäng,

dels de likalydande motionerna *I: 898* av herrar Lars Larsson och Palm och *II: 1023* av herr Hugosson vari hemställda att riksdagen i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nummer 4 angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m. måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad som i motionerna anförts,

dels de likalydande motionerna *I: 899* av herr Lidgard och *II: 1027* av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att i förteckningen över fastställda utbildningslinjer även upptas en med latin som första ämne,

dels de likalydande motionerna *I: 900* av herr Richardson och *II: 1025* av herr Källstad vari hemställda att riksdagen i sitt beslut om utbildningens organisation vid filosofisk fakultet framhåller angelägenheten av att medel ställs till förfogande till följande ändamål i sådan utsträckning att verksamheten kan bedrivas på ett tillfredsställande sätt och utan att anslagen till andra ändamål därmed äventyras, nämligen till inköp av kurslitteratur till institutions- och/eller universitetsbibliotek, till anslag för utbildningsnämndernas utvidgade verksamhet och till anslag till lärarnas resor mellan moderuniversitet och universitetsfilial,

dels de likalydande motionerna *I: 901* av fröken Stenberg m. fl. och *II: 1039* av herrar Ullsten och Nordstrandh vari hemställda att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 4/1969 måtte besluta om en internationell utbildningslinje enligt i motionerna angivna riktlinjer,

dels de likalydande motionerna *I: 902* av herr Dahlén m. fl. och *II: 1040* av herr Wedén m. fl. vari hemställda att riksdagen måtte

A. uttala

1) att de beslut som riksdagen fattar i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 4 måtte ses som provisoriska i avvaktan på de förslag som kan föranledas av U 68,

2) att studerande som efter avlagd examen bedrivit kompletterande studier intill 60 poäng (motsvarande ca ett och ett halvt år) skall ha möjlighet till ytterligare utbildning på grundexamens nivå lika väl som på högre nivå,

B. i skrivelse till Kungl. Maj:t

1) hemställa om att förslag förelägges riksdagen om upprustning av de filosofiska fakulteternas lärartilldelning samt en förbättring av deras pedagogiska resurser och metoder,

2) hemställa om inrättande av en ny internationell utbildningslinje i enlighet med vad som i motionerna anförts,

3) ge till känna vad som i motionerna anförts rörande vidgade möjligheter för den ekonomiska utbildningen,

4) hemställa om att frågan rörande besvär över beslutade betyg blir föremål för utredning, samt

5) ge till känna vad som i övrigt i motionerna anförts,

dels de likalydande motionerna I: 903 av herrar Hjorth och Palm och II: 1028 av fru Dahl m. fl. vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 4/1969 måtte besluta om inrättandet av en internationell utbildningslinje i huvudsaklig överensstämmelse med vad som ovan anförts samt att Kungl. Maj:t efter utredning inom universitetskanslersämbetet fastställer den närmare utformningen av utbildningslinjen och häri ingående studiekurser och delkurser,

dels de likalydande motionerna I: 904 av herr Thorsten Larsson m. fl. och II: 1033 av herr Mattsson m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte vid sin behandling av proposition nr 4

I. i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala

a) att vid utformningen av de fasta utbildningslinjerna hänsyn må tagas till näringslivets behov och till kravet på internationella kunskaper enligt i motionerna anförda riktlinjer,

b) att de erfarenheter som vinnes av det nya systemet så snart som möjligt får påverka utformningen av de olika utbildningslinjerna,

c) att minst två alternativ må erbjudas under utbildningslinjernas andra avdelning,

d) att påbyggnadskurs i första avdelningens ämne skall få läsas i direkt anslutning till detta,

e) att principen om successiva tillval må tillämpas även på särskild utbildningslinje,

f) att bevis för genomgången utbildning må erhållas för kurser om sammanlagt minst 10 poäng, samt

g) att verkningarna av den i propositionen förstärkta studierådgivningen må följas med stor uppmärksamhet och av erfarenheterna motiverade förslag till ytterligare utvidgning av verksamheten framläggas;

II. i övrigt beakta vad som i motionerna anförts,

dels de likalydande motionerna I: 905 av herr Svenungsson och II: 1030 av herr Hedin vari hemställts att riksdagen måtte besluta att undervisning i ämnet religionskunskap skall anordnas också vid universitetsfilialer som saknar teologisk fakultet,

dels de likalydande motionerna I: 906 av herr Virgin m. fl. och II: 1031 av herr Holmberg m. fl. vari hemställda

I. att vederbörande utskott måtte, innan ärendet avgöres, bereda berörda parter tillfälle att inkomma med yttrande;

II. att riksdagen måtte besluta

att den föreslagna nya organisationen måtte träda i kraft tidigast den 1 januari 1970,

att till Vissa kostnader för utbildningen vid filosofisk fakultet m. m. för budgetåret 1969/70 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 600 000 kr.,

att kompletterande studier efter examen bör kunna ske utöver normalt 60 poäng,

att en civilekonomexamen inrättas som omfattar 140 poäng varav minst 60 poäng i företagsekonomi;

III. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa,

att Kungl. Maj:t måtte utreda och framlägga förslag om erforderliga åtgärder för att upprätthålla kvalitetskraven vid den uppställda godkännandefrekvensen,

att Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag om specificerade kvalitetskrav för ämneslärare inom grundskolans högstadium och gymnasium,

att 1968 års utbildningsutredning (U 68) får i uppdrag att dels undersöka möjligheterna att införa en bredare basutbildning, alternativt att införa en ettårig primärexamen i enlighet med vad i motionerna anförts, dels göra en analys av de resursbehov som erfordras för att nå största möjliga effektivitet inom varje ämne,

dels motionen II: 1026 av herrar Källstad och Nordstrandh vari hemställda att riksdagen beslutar frågå förslaget om svenska som blockämne, samt att riksdagen beslutar att berörda instanser bereds tillfälle att inom ramen för de nuvarande ämnena nordiska språk och litteraturhistoria utforma alternativa studieplaner,

dels motionen II: 1029 av herrar Dockered och Elmstedt vari hemställda att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 4 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala att blivande lärare i biologi skulle tillförsäkras en ämnesutbildning som ger dem möjligheter att meddela undervisning i hälso- och miljövärd enligt i motionen anförda riktlinjer,

dels motionen II: 1032 av fru Jonäng och fru Nilsson vari hemställda att riksdagen måtte vid sin behandling av proposition nr 4

I. uttala

a) dels att de i propositionen framlagda förslagen angående förstärkning av studierådgivningen må genomföras, dels att verkningarna av ifrågavarande verksamhet må följas med uppmärksamhet och förslag om ytterligare utbyggnad, påkallade av de vunna erfarenheterna, framläggas, samt

b) att ställningstagande vad avser propositionens förslag angående ändrad organisation av utbildningen vid de filosofiska fakulteterna må uppskjutas till dess att resultaten av 1968 års utbildningsutredning föreligger;

II. i övrigt beakta vad som i motionen anförts,

dels motionen II: 1034 av herrar Oskarson och Nordstrandh vari hemställts att riksdagen vid behandling av propositionen nr 4/1969 måtte besluta att värnplikts-tjänstgöring skall jämföras med sjukdom eller andra laga skäl vid ansökan om dispens i fråga om poängkraven för fortsatta studier,

dels motionen II: 1035 av herr Romanus vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om närmare utredning av frågan om sammanslagning av ämnena statistik och matematisk statistik,

dels motionen II: 1036 av herr Romanus vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att för behörighet som lärare i biologi på högstadiet och de gymnasiala stadierna bör krävas undervisning i humanbiologi av minst den omfattning som finnes i påbyggnadskursen enligt UKAS II samt en utvidgad undervisning i moment med anknytning till miljövården,

dels motionen II: 1037 av herrar Romanus och Ahlmark vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att åtgärder bör vidtas i samband med införandet av de fasta studiegångarna för att säkerställa att lärarutbildningen för det nya gymnasieämnet samhällskunskap inte underskrider fyra studietermener, dvs. 80 poäng,

dels motionen II: 1038 av fru Ryding m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte besluta dels att avslå proposition nr 4, då förslaget icke föregåtts av en allmän debatt om utbildningens målsättning och icke kunnat tillfredsställande diskuteras av alla berörda, dels att av regeringen begära förslag — sedan en bred diskussion utvecklats om utbildningens målsättning m. m. enligt i motionen anförda synpunkter — till en demokratisk universitetsreform vilken bl. a. garanterar allsidig undervisning, inre demokrati inom utbildningsväsendet och den högre utbildningen öppen för alla.

Utskottet

Utskottet vill inledningsvis erinra om att det förslag om utbildningens organisation vid filosofisk fakultet som nu föreligger går tillbaka på principiella överväganden vid 1965 års riksdag. I propositionen nr 141 till nämnda riksdag framhölls, mot bakgrund av den starka och snabba ökningen av antalet studerande vid universitet och högskolor, nödvändigheten av att studietiderna och därmed studerandeantalet vid de filosofiska fakulteterna begränsades. En förutsättning för att åtgärder på detta område skulle kunna genomföras med framgång var enligt propositionen att en fastare organisation av utbildningen fram till primärexamen genomfördes vid de filosofiska fakulteterna. Förutom införandet snarast möjligt av ett system med s. k. fasta studiegångar vid dessa fakulteter förordades i propositionen skärpta regler för rätten att bedriva studier vid dessa.

Statsutskottet vid samma års riksdag underströk för sin del i sitt utlåtande nr 173, att utskottet fann det synnerligen angeläget att effektiviteten i utbildningssystemet ökades så att utbildningstiden fram till primärexamen och därmed studerandeantalet vid de fria fakulteterna kunde begränsas. Alternativet till de i propositionen redovisade åtgärderna fann utskottet vara att spärra tillträdet till i första hand de filosofiska fakulteterna. Då en så drastisk åtgärd inte borde vidtagas, återstod enligt utskottets mening endast åtgärder av rationaliseringskaraktär.

I fråga om de fasta studiegångarna vid filosofisk fakultet ansåg utskottet, att dessa kunde komma att få en för den enskilde gynnsam verkan inte minst inför valet av fortsatt verksamhet efter avslutad gymnasial utbildning. En större fasthet i utbildningsorganisationen var vidare enligt utskottets mening nödvändig för att rationaliseringsåtgärder skulle ge resultat. Utskottet tillade att särskilda anordningar givetvis måste vidtas för vissa studerande som av legitima skäl inte hade möjlighet att följa den reguljära utbildningsgången. Utskottet uttalade också att fasta studiegångar syntes kunna förbättra förutsättningarna för en kontinuerlig anpassning av utbildningsinnehållet med hänsyn till förändringar i samhällets behov. Utskottet underströk slutligen att det vid införandet av fasta studiegångar var naturligt att samhällets insatser för bl. a. studie- och yrkesvägledning samtidigt ökades.

Nu redovisade uttalanden av statsutskottet lämnades av 1965 års riksdag utan erinran.

Med anledning av riksdagens sålunda fattade beslut uppdrog Kungl. Maj:t i januari 1966 åt universitetskanslersämbetet att efter utredning inkomma med förslag beträffande en fastare organisation av utbildningen fram till primärexamen vid de filosofiska fakulteterna. I april och maj 1967 uppdrog Kungl. Maj:t vidare, med anledning av riksdagens beslut angående reformerad lärarutbildning, åt ämbetet att komma in med förslag beträffande bl. a. organisationen av den ämnes-teoretiska utbildningen för adjunktstjänst i allmänna, ekonomiska och tekniska läroämnen. En inom kanslersämbetet tillsatt arbetsgrupp (UKAS) har utarbetat ett förslag angående utbildningslinjer vid filosofisk fakultet, vilket förslag remissbehandlats. Därefter har kanslersämbetet för Kungl. Maj:t framlagt förslag i ämnet.

I propositionen uppdras riktlinjer för organisationen av utbildningen vid filosofisk fakultet och hemställs om riksdagens godkännande av dessa varjämte anslag äskas till Vissa kostnader för utbildningen vid filosofisk fakultet m. m. För överblickens och sammanhangets skull berörs i propositionen även vissa förslag i ämnet som inte kräver beslut av riksdagen.

Enligt vad utskottet inhämtat är avsikten att Kungl. Maj:t — vid riksdagens bifall till propositionen — snarast skall utfärda en ny filosofisk examensstadga och meddela vissa i övrigt erforderliga beslut. Kungl. Maj:t avses skola fastställa mål och riktlinjer för utbildningen på grundexamensnivå inom filosofisk fakultet, medan universitetskanslersämbetet förutsättes få fastställa normalstudieplan för varje studiekurs och alternativt utformad studiekurs. Den närmare utformningen av utbildningen förutsättes ankomma på de lokala universitetsmyndigheterna.

Utskottet som får erinra om det arbete som för närvarande pågår inom 1968 års utbildningsutredning och universitetspedagogiska utredningen har med det nu anförda velat ange den bakgrund mot vilken propositionen bör ses och även markera dess karaktär av ett led i ett fortgående arbete på en reform beträffande utbildningens organisation vid de filosofiska fakulteterna.

I motionen II: 1038 yrkas, jämte annat, avslag å propositionen i dess helhet med hänsyn till att förslaget enligt motionärernas uppfattning inte föregåtts av en allmän debatt om utbildningens målsättning och inte kunnat tillfredsställande diskuteras av alla berörda. Utskottet får för sin del framhålla angelägenheten av att man nu, då mer än tre år förflutit efter principbeslutet, verkligen genomför en reform i anslutning till detta. Utskottet avstyrker därför motionen i denna del och likaså motionen II: 1032 i vad den avser att riksdagen först när resultatet av 1968 års utbildningsutrednings arbete föreligger skall ta ställning till propositionen. Av den ståndpunkt utskottet sålunda intagit följer att utskottet inte finner sig böra tillstyrka att riksdagen nu i enlighet med yrkande i motionen II: 1038 hos Kungl. Maj:t begär förslag till en universitetsreform av det slag som åsyftas i denna motion.

I anslutning till ett i motionerna I: 906 och II: 1031 framfört yrkande att riksdagen måtte besluta, att den föreslagna nya organisationen skall träda i kraft tidigast den 1 januari 1970, uttalas önskemål att utskottet, innan förevarande fråga avgöres, bereder berörda parter tillfälle att inkomma med yttranden. Utskottet får med anledning härav nämna att utskottet haft tillfälle att i betydande omfattning ta del av synpunkter på den föreslagna reformen, i synnerhet från lärare och studenter.

Vad gäller ett uppskov med reformens ikraftträdande är önskemålet härom dikterat av oro för att erforderliga förberedelsearbeten inte skall hinnas med och att information om reformen till lärare och studerande inte skall komma ut i tid. Utskottet har inhämtat, att man inom berörda myndigheter nedlagt ett omfattande arbete på att förbereda kommande åtgärder i dessa hänseenden och räknar med att bestämmelser och information — därest riksdagen beslutar om en reform — skall föreligga i sådan tid att reformen kan genomföras vid föreslagna tidpunkt. Utskottet vill i anslutning till vad som redan sagts i det föregående betona vikten av att en reform snarast kommer till stånd och därjämte påpeka att den 1 januari av studieorganisatoriska skäl torde vara en mindre lämplig dag för en omorganisation än den 1 juli. Med hänsyn till det nu sagda avstyrker utskottet nu ifrågasvarande yrkande i motionerna I: 906 och II: 1031.

I motionerna I: 902 och II: 1040 uttalas att bättre analyserade och preciserade studiemål, variationer i »normalstudietid» med hänsyn till skilda krav och syften med utbildningen och en rejäl pedagogisk utrustning är centrala förutsättningar för en effektiviserad universitetsutbildning som också ger de studerande större möjligheter till studieframgång och individuell variation. De fasta studiegångarna hade enligt motionärerna bort ingå som led i en sådan mer omfattande reform.

Så har nu icke blivit fallet och de förslag som nu förelägges riksdagen måste därför enligt motionärerna ses som provisoriska med möjlighet till vittgående förändringar i och med att 1968 års utbildningsutredning framlagt synpunkter och förslag och än mera erfarenheter vunnits.

I en tid som präglas av snabba förändringar på olika områden av samhällslivet ställs det inte minst på dem som bär ansvaret för den högre utbildningens organisation stora krav på vilja och förmåga att fortlöpande ompröva utbildningens mål och de medel man bör använda för att nå dessa mål. De riktlinjer för organisationen av utbildningen vid filosofisk fakultet m. m., som genom propositionen underställts riksdagen, måste givetvis omprövas i den mån utvecklingen gör detta befogat, men utskottet anser inte att det finns tillräcklig anledning för riksdagen att, som det yrkas i motionerna, till ett beslut om godkännande av riktlinjerna i propositionen föga ett uttalande att detta beslut skall uppfattas som provisoriskt. Utskottet avstyrker alltså ifrågasvarande motionsyrkande.

Utbildningen vid filosofisk fakultet föreslås i propositionen organiserad i ett antal utbildningslinjer, var och en i tre avdelningar. Vid studiernas början bestämmer den studerande genom val av utbildningslinje huvudinriktningen av sin utbildning. Efter första avdelningen, dvs. efter normalt ett års studier, följer i princip val mellan olika alternativ i andra avdelningen. I tredje avdelningen bör den studerande fritt kunna välja studiekurs(er). Denna uppbyggnad av studiegången karaktäriseras som successivt val.

Utbildningslinjerna består av studiekurser uppbyggda av mindre kurser. Studiekurs och kurs ges poängtal, som svarar mot den arbetsinsats som erfordras för att den studerande skall inhämta kursen och avlägga prov. Studiearbetet under ett läsår värderas till 40 poäng. En ny filosofie kandidatexamen, som normalt kan avläggas efter tre års studier, motsvarande 120 poäng, föreslås ersätta nuvarande filosofisk ämbetsexamen och filosofie kandidatexamen. För den som efter examen vill fortsätta sina studier på primärexamensnivå bör det enligt propositionen finnas möjlighet att få göra detta under några terminer »intill normalt 60 poäng». Studerande som inte önskar fullständig utbildning fram till examen skall kunna erhålla bevis om den utbildning han med godkänt resultat genomgått under förutsättning att den omfattar kurser om sammanlagt minst 20 poäng.

Utöver den föreslagna nya filosofie kandidatexamen föreslås i motionerna I: 895 och II: 1021 inrättande av en akademisk primärexamen för vilken skulle krävas fullgjorda studiekurser om sammanlagt minst 40 poäng. Bland de fördelar som man enligt motionärernas mening skulle vinna härmed nämnes, att en dylik examen skulle kunna vara en god merit för studenter, som önskar att komma tidigt ut i förvärvslivet, att den för många, som eljest skulle vara benägna att avbryta studierna, skulle erbjuda en stimulerande möjlighet att nå ett bestämt angivet om ock begränsat studiemål och att den i många fall skulle kunna ge en anvisning om de studerandes fallenhet för fortsatta högre studier.

En näraliggande tanke förs fram i motionerna I: 906 och II: 1031 i vilka, såvitt nu är i fråga, yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om att 1968 års ut-

bildningsutredning får i uppdrag att undersöka möjligheterna att införa en bredare basutbildning, alternativt en ettårig primärexamen. Denna basutbildning skulle vara uppdelad på ett fåtal breda sektorer och efterföljas av en mera specialiserad undervisning.

Som nyss redovisats förutsättes det i propositionen att bevis skall kunna erhållas om genomgången utbildning om minst 20 poäng. Utskottet kan knappast finna att det i motionerna I: 895 och II: 1021 framförts sådana skäl för att därutöver tillskapa en särskild examen av mindre omfattning, att riksdagen i enlighet med yrkandet i motionerna nu bör fatta beslut härom. Utskottet avstyrker därför dessa motioner.

Den bredare basutbildning som åsyftas i motionerna I: 906 och II: 1031, synes organisatoriskt kunna infogas i det system med utbildningslinjer som föreslås i propositionen. När det i denna redovisas 17 olika utbildningslinjer, är detta endast att uppfatta som en presentation av Kungl. Maj:ts bedömning av vilka utbildningslinjer det i dagens läge finns ett klart dokumenterat behov av. I systemet ligger att nya linjer skall tillskapas i mån av behov och att linjer som inte visar sig lämpligt uppbyggda skall utgå. För utbildningsmyndigheterna på olika nivåer kommer det att vara en självklar uppgift att ständigt ha uppmärksamheten riktad på eventuellt uppkommande behov av ändringar i fråga om utbildningslinjerna. Även avnämarna har självklara intressen härvidlag. Vad angår den i motionerna åsyftade utredningen, vill utskottet nämna att den enligt sina direktiv bör koncentrera sitt arbete kring de stora planeringsfrågorna på det eftergymnasiala utbildningsområdet, främst dimensioneringen totalt och sektorsvis, strukturen i stort och den yttre organisationen. Om behov av nya utbildningsalternativ eller av betydande förändringar i redan existerande utbildningslinjer kommer fram under utredningsarbetets gång, bör utredningen vara oförhindrad att ta upp även frågor som rör detaljer i den inre strukturen. Utskottet räknar med att olika uppslag som kommer fram också kommer att prövas och finner inte tillräcklig anledning att föreslå riksdagen att göra en framställning till Kungl. Maj:t just angående den i motionerna skisserade kortare basutbildningen. Utskottet avstyrker därför nu ifrågakvarande yrkande i motionerna I: 906 och II: 1031.

I motionerna I: 898 och II: 1023 diskuteras bl. a. inrättande av en samhällsvetenskaplig grundkurs. Motionärerna erinrar om ett uttalande i propositionen om att ytterligare utredning erfordras bl. a. angående ett under remissbehandlingen framfört förslag om grundläggande utbildning inom det samhällsvetenskapliga ämnesområdet. Motionärerna understryker vikten av att detta utredningsarbete kommer till stånd och yrkar, såvitt nu är i fråga, att detta uttalande av riksdagen ges till känna för Kungl. Maj:t. Utskottet delar motionärernas uppfattning om önskvärdheten av nämnda utredning men anser sig med hänsyn till vad som anförts i propositionen på denna punkt inte ha tillräcklig anledning att föreslå riksdagen att göra något uttalande i frågan.

Den i propositionen förutsatta begränsningen till 120+60 poäng av rätten att bedriva studier på grundexamensnivå anges böra gälla i

normala fall. Detta torde innebära att en studerande, som kan anföra rimliga skäl för en önskan att bedriva ytterligare studier, också kommer att erhålla tillstånd härtill. Utskottet som förutsätter att så kommer att bli fallet anser det inte erforderligt med något särskilt uttalande av riksdagen i frågan och någon åtgärd erfordras därför inte med anledning av de yrkanden härvidlag som framförts dels i motionerna I: 902 och II: 1040, dels i motionerna I: 906 och II: 1031.

Den i det föregående omnämnda, i propositionen förutsatta rätten för en studerande att erhålla bevis över en med godkänt resultat genomgången utbildning omfattande minst 20 poäng föreslås i motionerna I: 904 och II: 1033 utsträckt till att gälla kurser om sammanlagt minst 10 poäng. Då varje studerande torde ha rätt att i form av utdrag ur offentliga handlingar erhålla bekräftelse på genomgångna prov, oavsett omfattningen av den kurs provet avser, kan den i propositionen gjorda gränsdragningen knappast avse annat än utformningen av det bevis som utfärdas. Motionärernas önskemål i denna del bör kunna anses vara i sak tillgodosett och någon åtgärd erfordras alltså inte med anledning av ifrågavarande motionsyrkande.

I motionerna I: 902 och II: 1040 yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att frågan rörande besvär över beslutade betyg blir föremål för utredning. Utskottet är medvetet om att det för de studerande kan kännas otillfredsställande att de inte har någon möjlighet att få sina betyg prövade besvärsvägen. Det förefaller dock mycket osannolikt att man ens efter en ingående utredning skulle lyckas konstruera ett praktiskt användbart besvär förfarande. Utskottet, som vill peka på möjligheten att använda offentlig tentamen och på rätten till omtentamen, finner inte tillräckliga skäl att föreslå riksdagen att göra den i motionerna önskade framställningen till Kungl. Maj:t i denna fråga.

I propositionen uttalas att studiekurserna för 40 poäng — i huvudsaklig överensstämmelse med nuvarande regler — bör avpassas så, att andelen inom ett läsår godkända studerande uppgår till minst $\frac{2}{3}$ av antalet heltidsstuderande. Vidare bör minst $\frac{4}{5}$ av antalet heltidsstuderande fullfölja studierna till 40 poäng inom tre terminer. I motionerna I: 906 och II: 1031 uttalas, att vad som på denna punkt anförts i propositionen kan uppfattas som ett direkt krav på läraren att godkänna minst $\frac{2}{3}$ av de studerande, oavsett hur små kunskaper de har, och att regeln om vad som bör presteras av $\frac{4}{5}$ av de studerande kan uppfattas som ett krav på både läraren och de studerande. Detta innebär, anser motionärerna, en fara för att kvaliteten på utbildningen inte kan upprätthållas. I motionerna yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning och förslag om erforderliga åtgärder för att upprätthålla kvalitetskraven vid den angivna godkännandefrekvensen.

Utskottet får med anledning av detta yrkande först framhålla att principen att uppställa vissa regler för hur många studerande som inom en viss tidrymd normalt skall ha presterat ett visst studieresultat inte är ny. Hur stora krav man kan och bör ställa i olika kurser och studiekurser är alltid en bedömningsfråga dels vid fastställandet av studieplanerna, dels vid deras tillämpning. Utskottet vill särskilt

understryka det ansvar härvidlag som vilar på utbildningsnämnderna och även på universitetskanslersämbetet som både fastställer studieplaner — i det nya systemet normalstudieplaner — och är centralmyndighet. Utskottet förutsätter att ämbetet fortlöpande har sin uppmärksamhet riktad på det avväggningsproblem det här är fråga om och anser sig därför inte ha tillräcklig anledning att föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om den i motionerna föreslagna utredningen.

Den hemställan som görs i motionerna I: 898 och II: 1023 avser endast att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall ge till känna vad som anförts i motionerna. Därmed torde avses bland annat att riksdagen skall uttala sin anslutning till ett uttalande i motionerna om angelägenheten av att Kungl. Maj:t beaktar, att den närmare utformningen av examinationsreglerna inte blir sådan att syftet att uppnå en snabb genomströmning av de studerande motverkas. Utskottet utgår från att denna synpunkt beaktas av Kungl. Maj:t utan något särskilt uttalande av riksdagen och avstyrker därför nämnda motioner, såvitt nu är i fråga.

Ett mycket väsentligt inslag i den nya studieorganisationen är en ökad satsning på studievägledning och studierådgivning. I motionerna I: 904 och II: 1033 uttalas emellertid att den föreslagna förstärkningen på detta område inte synes vara tillräcklig. Motionärerna anser dock att verksamheten bör komma i gång, innan den utvidgas ytterligare, men önskar ett uttalande av riksdagen som understryker dels att frågan bör följas med uppmärksamhet och dels att av erfarenheterna motiverade förslag till utvidgningar av verksamheten bör framläggas. Samma önskemål framförs i motionen II: 1032 i anslutning till ett yrkande om att riksdagen uttalar, att de i propositionen framförda förslagen angående förstärkning av studierådgivningen må genomföras. Detta sistnämnda yrkande torde böra ses mot den bakgrunden att i samma motion — som redovisats i det föregående — yrkats att riksdagen måtte uppskjuta sitt ställningstagande till propositionens förslag om ändrad utbildningsorganisation.

Utskottet vill först erinra om att universitetskanslersämbetet starkt betonat att behovet av studierådgivning kommer att öka i samband med att en ändrad utbildningsorganisation införs och att föredragande statsrådet förklarat sig dela denna uppfattning. För egen del vill utskottet kraftigt understryka vikten av att frågan om studievägledningens effektivitet följes med största uppmärksamhet. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t framdeles för riksdagen framlägger de förslag i ämnet som kan visa sig erforderliga. Något särskilt uttalande av riksdagen i denna fråga synes därför inte erforderligt. Ej heller erfordras något särskilt uttalande av riksdagen om att den föreslagna förstärkningen av studierådgivningen bör genomföras. Utskottet avstyrker nu ifrågavarande yrkanden i motionerna I: 904 och II: 1033 samt II: 1032.

Utskottet har i det föregående betonat att systemet med fasta utbildningslinjer förutsätter en kontinuerlig omprövning av linjeuppställningen och av de olika linjernas utformning. Utskottet finner det självklart att man, som det heter i motionerna I: 904 och II: 1033, så snart som möjligt

låter de erfarenheter som vinnes av det nya systemet påverka utformningen av de olika utbildningslinjerna. Utskottet vill gärna betona vikten av att så sker men finner det inte erforderligt att riksdagen i enlighet med ett i nämnda motioner framställt yrkande gör något särskilt uttalande i denna fråga.

I några fall innehåller andra avdelningen av de i propositionen redovisade utbildningslinjerna endast en studiekurs och erbjuder alltså inte de studerande någon valmöjlighet inom linjen. Detta beklagas i motionerna I: 904 och II: 1033, i vilka hemställas att riksdagen uttalar sig för att minst två alternativ bör finnas i andra avdelningen. Utskottet, som erinrar om att det ligger i linjesystemets natur att nya alternativ kommer att erbjudas i de i motionerna avsedda fallen i den mån klart dokumenterade behov härav visar sig föreligga, får därutöver framhålla, att det framgår av propositionen att studerande som med godkänt resultat fullföljt studiekurs i första avdelningen inom en utbildningslinje efter anmälan bör ha rätt att gå över till studier inom en annan utbildningslinje. Detta innebär för den studerande en faktisk valmöjlighet och en ytterligare sådan kan ligga i möjligheten att välja s. k. särskild utbildningslinje, vartill utskottet återkommer i det följande. Det nu anförda torde innebära att motionärernas nu ifrågasvarande önskemål i sak redan är tillgodosedda. Något uttalande av riksdagen i frågan synes inte erfordras.

I propositionen förutsättes att den studerande efter första avdelningens studier skall gå över till ett nytt ämne för att därefter, om han så vill, i tredje avdelningen återvända till det ämne han läst i den första. I motionerna I: 904 och II: 1033 befaras att detta kan komma att minska intresset för högre studier i första avdelningens ämnen. Utskottet får med anledning härav framhålla att den i propositionen förutsatta huvudregeln torde vara motiverad av pedagogiska och arbetsmarknadsmässiga skäl och därjämte vara ett uttryck för en av huvudtankarna i den föreslagna organisationen, nämligen att man skall bygga upp och ge de studerande anvisningar på studievägar som ur olika synpunkter är lämpliga för dem. Utskottet finner övervägande skäl tala för propositionens ståndpunkt men vill med anledning av motionsyrkandet peka på att systemet inte utesluter möjlighet för den enskilde studeranden att direkt efter första avdelningen fortsätta med påbyggnadskurs nämligen genom att gå över till särskild utbildningslinje. Utskottet finner det inte erforderligt med det i motionerna I: 904 och II: 1033 önskade uttalandet i denna fråga.

Vad så angår förekomsten av särskild utbildningslinje förhåller det sig så, att den föreslagna utbildningsorganisationen enligt propositionen väntas täcka större delen av de utbildningsbehov, som bör tillgodoses inom de filosofiska fakulteterna. Flertalet studerande beräknas därför kunna följa de föreslagna utbildningslinjerna men man räknar samtidigt med att vissa studerande med speciell yrkes- eller intresseinriktning inte alltid kommer att kunna få sina önskemål tillgodosedda inom ramen för dessa utbildningslinjer. Det förutsättes därför att studerande, som har klart utformade studiemål, skall medges att fritt kombinera studiekurser till en egen studiegång, s. k. särskild utbildningslinje.

I motionerna I: 904 och II: 1033 uttalas att det inte kan vara rimligt att studerande, som väljer särskild utbildningslinje, som en följd av nyssnämnda krav på klart utformat studiemål får mindre valfrihet under studiernas gång än den som studerar enligt någon av de fasta studielinjerna. Motionärerna hemställer därför om ett riksdagsuttalande om tillämpning av principen om successiva val även på särskild utbildningslinje.

Utskottet har inhämtat att samma rätt till successivt val avses föreligga på särskild utbildningslinje som på fast linje och anser det därför inte behövt att riksdagen gör något uttalande i denna fråga.

Brister i den tidsmässiga samordningen mellan militär och civil utbildning berörs i propositionen och det konstateras därvid att dessa brister medför vissa problem för värnpliktiga studerande. En ändrad organisation av utbildningen vid de filosofiska fakulteterna kan komma att öka svårigheterna för vissa studerande i detta avseende. Ett sätt att minska dessa problem kan vara att gå över till ett annat terminssystem vid universiteten. Denna fråga utreds för närvarande av universitetskanslersämbetet. I avvaktan på resultatet av denna utredning bör det enligt propositionen ankomma på vederbörande myndigheter att med uppmärksamhet följa utvecklingen på detta område i syfte att olägenheterna för den enskilde studeranden skall reduceras.

I motionen II: 1034 behandlas också de svårigheter som föreligger i fråga om samordningen mellan militär och civil utbildning. Motionärerna uttalar att det i första hand skulle vara av avgörande betydelse om man lät värnpliktstjänstgöringen utan vidare prövning motivera dispenser i fråga om poängkraven för fortsatta studier. I anslutning härtill yrkas att riksdagen måtte besluta att värnplikts-tjänstgöringen skall jämföras med sjukdom eller andra laga skäl vid ansökan om dispens i fråga om poängkraven för fortsatta studier.

Bedömningen av om en studerande som inte fullföljt den studiekurs han påbörjat skall få gå vidare till nästa kurs skall enligt propositionen ankomma på vederbörande utbildningsnämnd. Som riktpunkt för nämndens bedömning anges att den studerande normalt skall ha inhämtat 3/4 av en studiekurs, innan han får gå vidare till nästa, och vidare att den studerande normalt bör ha avslutat utbildningen inom en grundkurs, innan han får gå vidare till påbyggnadskurs. Något uttalande om i vilken utsträckning nämnden vid sin bedömning bör ta hänsyn till exempelvis sjukdom förekommer inte i propositionen.

Utskottet får i värnpliktsfrågan först kraftigt understryka vikten av att vederbörande myndigheter både på den militära och på den civila sidan söker komma till rätta med samordningsproblemen. Vad så angår utbildningsnämndernas prövning av de enskilda fallen får utskottet först framhålla, att i propositionen endast angivits riktpunkter för bedömning av normalfallen och att en prövning av omständigheterna i varje särskilt fall är förutsatt. I denna prövning måste enligt utskottets mening som ett väsentligt moment ingå en bedömning av vederbörandes möjligheter att ta igen vad han förlorat i den ena studiekursen samtidigt som

han bedriver studier i nästa kurs. Att man, som det antydes i motionen, utan vidare prövning skulle medge rätt till fortsatta studier i de fall då en försening visas bero på värnpliktstjänstgöring synes inte kunna ifrågakomma, men däremot är det enligt utskottets mening självklart och bör kraftigt understrykas att den som blivit efter i studierna på grund av värnpliktstjänstgöring inte bör bedömas annorlunda än den som kan åberopa sjukdom eller vad som eljest kan betraktas som »laga skäl». Något beslut av riksdagen i anledning av yrkandet i motionen synes inte erforderligt.

I åtskilliga av de i anledning av propositionen väckta motionerna framförs kritiska synpunkter på uppbyggnaden av de 17 utbildningslinjer som redovisas i propositionen. I motionerna I: 904 och II: 1033 beklagas sålunda att man inte i propositionen finner någon redogörelse för de överväganden som legat bakom utformningen av linjerna. Motionärerna anser att näringslivets behov och kravet på kunskaper om internationella förhållanden inte beaktats i tillräcklig grad. I motionerna yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t gör ett uttalande av innebörd att såväl näringslivets behov som den internationella aspekten bör beaktas vid utformningen av linjerna.

Utskottet får med anledning av detta motionsyrkande framhålla att den påtalade bristen på närmare redovisning av nämnda överväganden torde bero på att propositionen avser att fastlägga riktlinjer för utbildningens organisation men däremot inte detaljer i linjernas uppbyggnad och utformning. Vad beträffar näringslivets behov bör man enligt utskottets mening kunna förutsätta att detta, i den mån så inte redan skett, kommer att bli tillgodosett vid den fortsatta prövningen av behovet av olika utbildningsalternativ. I fråga om den internationella inriktningen av utbildningen vill utskottet peka på att föredragande statsrådet i propositionen framhållit vikten av en internationalisering av kunskapsstoffet i universitetsutbildningen och understrukit att denna måste utformas så, att de studerande får såväl nödiga kunskaper och färdigheter som behövligen insikt och förståelse för ett vidgat internationellt samarbete. Med hänsyn till det nu sagda finner utskottet att motionärernas önskemål i denna del redan i väsentlig mån är tillgodosedda genom vad som anförts i propositionen. Utskottet anser sig därför inte böra biträda motionsyrkandet.

Som exempel på nya utbildningsbehov som bör beaktas i den fortsatta översynen av utbildningslinjernas sammansättning nämns i propositionen utbildning för verksamhet i internationell tjänst. I flera motioner tas frågan om inrättande av en internationell linje upp. I såväl motionerna I: 901 och II: 1039 som motionerna I: 903 och II: 1028 yrkas att riksdagen måtte besluta om inrättande av en internationell utbildningslinje, ett yrkande som i sistnämnda båda motioner kompletteras med en hemställan om ett riksdagsbeslut att Kungl. Maj:t efter utredning inom universitetskanslersämbetet skall fastställa den närmare utformningen av linjen och däri ingående studiekurser och delkurser. I motionerna I: 902 och II: 1040 yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om inrättande av en dylik linje.

Utskottet vill för sin del ansluta sig till den ståndpunkt som intagits i propositionen, nämligen att man vid de fortsatta bedömningarna av vilket utbildningsbehov som föreligger bl. a. bör beakta just behovet av utbildning för verksamhet i internationell tjänst. Med den rörlighet i linjesystemet som är avsedd synes det utskottet mindre lämpligt att riksdagen genom ett formligt beslut i frågan fastställer att en internationell utbildningslinje skall inrättas. Utskottet finner att man med hänsyn till vad som anförts i propositionen kan vänta sig att önskemålen om en internationell utbildningslinje kommer att bli i väsentlig mån tillgodosedda. Utskottet avstyrker motionerna I: 901 och II: 1039 samt motionerna I: 903 och II: 1028, samtliga motioner såvitt nu är i fråga. Likaså avstyrker utskottet den i motionerna I: 902 och II: 1040 föreslagna framställningen till Kungl. Maj:t i frågan.

Av de 17 utbildningslinjerna i propositionen avser linje 6 utbildning av ekonomer och samhällsplanerare. Denna linje har fått en något mera detaljerad utformning än övriga linjer dels i första avdelningen, dels i tredje avdelningen där det förutsättes att de studerande i sitt val skall vara bundna till vissa angivna ämnen. I motionerna I: 902 och II: 1040 uttalas bland annat att ett beslut om denna utformning av linje 6 skulle innebära en olycklig låsning. Motionärerna hemställer, såvitt nu är i fråga, att riksdagen ger till känna för Kungl. Maj:t vad i motionerna anförts om vidgade möjligheter för den ekonomiska utbildningen.

Utskottet får med anledning av detta yrkande ännu en gång erinra om att arbetet med konstruktionen av lämpliga utbildningslinjer ingalunda är avslutat i och med propositionen utan förutsättes fortgå. Med hänsyn till detta förhållande anser sig utskottet inte böra biträda nu ifrågavarande motionsyrkande.

Studiegången för blivande ekonomer förutsättes i propositionen liksom övriga studiegångar leda fram till examen efter genomgång av studiekurser om sammanlagt 120 poäng. Detta kritiserar i motionerna I: 897 och II: 1022 samt I: 906 och II: 1031, i vilka påyrkas ett riksdagsbeslut om en ekonomexamen — i de båda sistnämnda motionerna kallad civilekonomexamen — om 140 poäng. Beträffande innehållet i denna examen yrkas i motionerna att utbildningen i ämnet företagsekonomi skall omfatta 60 poäng. I de båda förstnämnda motionerna görs därjämte vissa andra detaljyrkanden beträffande innehållet i ekonomexamen. Som skäl för den föreslagna ökningen av ekonomutbildningen anförs bland annat att utbildningen bör innehålla fördjupade studier och självständig aktivitet i form av specialarbete med tillämpning av vetenskaplig metodik.

Om man för ekonomutbildning fastställer krav på genomgång av kurser om sammanlagt 140 poäng kommer detta att innebära en viss skärpning i förhållande till vad som för närvarande gäller. Utskottet kan inte tillstyrka detta. I den mån det för någon speciell yrkesutövning finns behov av fördjupning i något ämne bör detta behov kunna tillgodoses genom komplettering av studierna på grundexamensnivå, vilket ju förutsättes kunna ske upp till 60 poäng. Utskottet avstyrker de i motioner-

na I: 897 och II: 1022 samt I: 906 och II: 1031 framställda yrkandena om en ekonomexamen om 140 poäng, varav 60 poäng i företagsekonomi.

Av det nu sagda följer att utskottet även avstyrker de i förstnämnda båda motioner framställda detaljyrkandena beträffande innehållet i ekonomexamen.

Det förhållandet att ingen av de 17 utbildningslinjerna i propositionen upptar latin inom första avdelningen kommer, uttalas det i motionerna I: 899 och II: 1027, att för framtida latinstudier medföra bestämda olägenheter. Motionärerna hävdar att det från rent metodisk-pedagogiska synpunkter är värdefullt att få börja studierna med latin i de fall då ett eller flera moderna språk skall ingå i examen. De hemställer att i förteckningen över utbildningslinjer även medtas en med latin som första ämne.

Utskottet har i det föregående flera gånger hänvisat till vad i propositionen anförts om linjeorganisationens fortlöpande anpassning till de aktuella utbildningsbehoven. I den mån universitetsmyndigheterna finner behov föreligga av en linje med latin i första avdelningen kan man förutsätta att förslag härom kommer att framläggas för Kungl. Maj:t. Utskottet anser inte att riksdagen på föreliggande underlag bör göra någon framställning till Kungl. Maj:t i frågan.

I motionerna I: 905 och II: 1030 uttalas att det är otillfredsställande att utbildningen av lärare i kristendomskunskap/religionskunskap, som äger rum vid teologisk fakultet, endast kan ske i Uppsala och Lund. Motionärerna hemställer att riksdagen beslutar att undervisning i ämnet religionskunskap skall anordnas också vid universitet och universitetsfilial som saknar teologisk fakultet. De synes anse att detta bör möjliggöras genom inrättande för ändamålet vid de teologiska fakulteterna av ett inte närmare preciserat antal tjänster för universitetslektorer med tjänstgöringsskyldighet även vid andra universitet än det egna och vid universitetsfilialerna.

Förslaget i motionerna tar sikte endast på sådana teologie studerande som avser att begränsa sina studier vid teologisk fakultet till förvärv av betyg i ämnet kristendomskunskap och som därjämte, om möjlighet funnits, önskat studera på annan ort än Uppsala och Lund. Då hela antalet årligen nyinskrivna vid de teologiska fakulteterna enligt vad utskottet inhämtat för närvarande är mycket lågt torde motionerna avse endast ett litet antal studerande och vad motionerna gäller är därför inte minst en resursfråga. Utskottet finner inte skäl tillstyrka motionerna.

Av propositionen framgår att universitetskanslersämbetet föreslagit en sammanslagning av examensämnena matematisk statistik och statistik men att föredragande statsrådet funnit behovet av att utbildningen differentieras för skilda studerandegrupper så stort, att en sammanslagning inte bör komma till stånd. I motionen II: 1035 uttalas att det för närvarande föreligger flera problem i fråga om undervisningen i statistik. Genomströmningen i den lägre undervisningen är för långsam, studieavbrotten för många och examinationen på högre nivå för liten. Enligt avnämarnas uppfattning är vidare undervisningen inte nog tillämpningsinriktad. Motionären anser att en sammanslagning

av de båda nämnda examensämnena skulle möjliggöra en lösning och föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om närmare utredning av frågan. Utskottet, som får erinra om att remissinstanserna är delade i sin uppfattning i denna fråga, räknar med att kanslersämbetet följer frågan med uppmärksamhet och anser det därför inte erforderligt med någon särskild framställning av riksdagen.

Utbildningen av lärare i skolämnet svenska äger för närvarande rum inom universitetsämnena nordiska språk och litteraturhistoria. Av propositionen framgår att man vid fastställande av den nya linjeorganisationen i denna i stället för de båda nämnda universitetsämnena kommer att införa ett ämne benämnt svenska. I motionen II: 1026 yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen »frångår förslaget om svenska som blockämne».

Såvitt utskottet kan finna är det närmast en terminologisk fråga om man i en utbildningslinje i stället för svenska till en omfattning av 40 poäng inför kurser i nordiska språk och litteraturhistoria till en sammanlagd omfattning av lika många poäng. Exakt samma kunskapsstoff kan inrymmas inom de båda alternativen. Vilket stoff det blir fråga om är en studieplansfråga. Utskottet finner goda skäl tala för att man i den nya linjeorganisationen inför ämnesnamnet svenska och avstyrker därför motionen II: 1026, såvitt den nu är i fråga.

I samma motion uttalas beträffande ämnet svenska, att den uppenbara inriktningen på lärarbanan står i bjärt kontrast till de krav på bredd och flexibilitet som hävdas i propositionen. Motionärerna framhåller att stora grupper av yrkesutövare har intresse av en utbildning i litteraturhistoria och nordiska språk som inte är ensidigt lärarinriktad och yrkar därför att riksdagen beslutar att berörda instanser skall beredas tillfälle att inom ramen för de nuvarande ämnena nordiska språk och litteraturhistoria utforma alternativa studieplaner.

Det sålunda redovisade uttalandet i motionen om inriktningen av ämnet svenska torde bygga på den utformning som undervisningen i ämnet erhållit i det av en arbetsgrupp inom universitetskanslersämbetet (UKAS) utarbetade förslaget »Utbildningslinjer vid filosofisk fakultet II». Utskottet som konstaterar att frågan om hur studieplanerna i de enskilda ämnena skall vara utformade inte behandlas i propositionen får — i anslutning till vad som sagts flera gånger i det föregående — framhålla att kanslersämbetet och vederbörande lokala universitetsmyndigheter förutsättes kontinuerligt bevaka samhällets utbildningsbehov och vid behov inkomma med förslag till förändringar av utbildningslinjernas sammansättning. Det av motionärerna angivna behovet av utbildning inom de nuvarande ämnena nordiska språk och litteraturhistoria för andra yrkesutövare än lärare synes vara förutsett i propositionen, där föredragande statsrådet uttalar att det bör vara möjligt för studerande med andra utbildningsmål än blivande lärare att få utbildning i svenska inom en grundkurs om 40 poäng. Något riksdagsbeslut av den i motionen angivna innebörden erfordras därför enligt utskottets mening inte.

Föredragande statsrådet uttalar i propositionen att han liksom universitets-

kanslersämbetet och skolöverstyrelsen anser att för lärarbehörighet i svenska bör för samtliga skolformer krävas tre terminers utbildning och att denna utbildning bör kunna ges i form av studiekurs omfattande 60 poäng.

Frågan om behörighetskrav för lärartjänst med undervisning i svenska tas i vad gäller gymnasiestadiet upp även i motionerna I: 896 och II: 1024 vari yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att bestämmelser meddelas av innebörd att för behörighet att undervisa i svenska på gymnasiestadiet skall krävas studier i både nordiska språk och litteraturhistoria till en omfattning motsvarande 40 poäng i vardera ämnet. Innebörden av detta yrkande är att de 60 poäng som enligt propositionen bör ge behörighet för undervisning i svenska i samtliga skolformer inte anses tillräckliga för nämnda stadium. För närvarande är kraven i detta hänseende sammanlagt tre betyg (dvs. ett i det ena och två i det andra av de båda universitetsämnena). I propositionen angivna 60 poäng får anses ange omfattningen av en studieprestation av ungefär samma storlek som den som motsvarar tre betyg i nuvarande system. Propositionen innebär alltså inte någon ändring på denna punkt, medan motionerna avser en skärpning för gymnasiestadiet. Motionärernas skäl härtill är främst att, enligt vad som uppges i motionerna, flertalet av de studerande som avser att meritera sig för lärartjänst i svenska skaffar sig mer än föreskriven minimikompetens.

Utskottet vill för sin del betona betydelsen av att de blivande lärarna i svenska får en utbildning som gör dem väl rustade att motsvara de krav som måste ställas på dem i skolorna. Utskottet räknar med att vederbörande myndigheter bevakar denna fråga med stor uppmärksamhet men anser sig inte nu böra föreslå riksdagen att göra något avsteg från den ståndpunkt som föredragande statsrådet intagit med stöd både av universitetskanslersämbetet och skolöverstyrelsen. Utskottet avstyrker därför motionerna I: 896 och II: 1024.

I fråga om biologiamnet i skolorna är situationen likartad med den som gäller för ämnet svenska. Plats måste beredas för ett omfattande stoff inom olika grenar av ämnet, vilket ställer mångahanda krav på den utbildning som måste krävas för att en lärare skall kunna anses ha reell kompetens för undervisning i ämnet. I propositionen uttalas i fråga om behörighet för lärare i olika ämnen — utom i vad gäller ämnet svenska — endast att bestämmelser avses bli meddelade framdeles efter förslag av skolöverstyrelsen.

I såväl motionen II: 1029 som motionen II: 1036 framställes önskemål om riksdagsuttalanden angående de blivande biologilärarnas ämnesutbildning. I den förstnämnda motionen betonas vikten av lärarnas utbildning i hälso- och miljövärd, i den senare gäller det humanbiologi och miljövärd.

Utskottet har i och för sig förståelse för motionärernas synpunkter men anser sig, med hänsyn till att frågor om behörighet till lärartjänster i olika ämnen bör bedömas i ett sammanhang och till att dessa frågor, med vissa begränsade undantag, inte behandlas i propositionen, inte böra föreslå riksdagen att göra något ut-

talande i de av motionärerna önskade riktningarna. Utskottet avstyrker alltså både motionen II: 1029 och motionen II: 1036.

I motionen II: 1037 föreslås att riksdagen uttalar att åtgärder bör vidtagas för att säkerställa att lärarutbildningen för det nya gymnasieämnet samhällskunskap inte underskrider fyra studietermener, dvs. 80 poäng. Även i detta skolämne är det fråga om ett mångsidigt stoff, som ställer stora krav på lärarutbildningen, men utskottet, som får hänvisa till vad som nyss anförts i fråga om biologiämnet, anser sig inte kunna biträda motionsyrkandet.

I motionerna I: 906 och II: 1031 erinras om tidigare i motioner framförda förslag om att för behörighet som gymnasieadjunkt skulle krävas minst tre betyg i undervisningsämnena. Motionärerna uttalar att kravet alljämt kvarstår och yrkar, såvitt nu är i fråga, att riksdagen hemställer att Kungl. Maj:t framlägger förslag om specificerade kvalitetskrav för ämneslärare inom grundskolans högstadium och gymnasium.

Med anledning av detta yrkande får utskottet erinra om att utskottet i sitt utlåtande nr 51 år 1967 ingående diskuterade frågan om den teoretiska ämneslärarutbildningens längd. Utskottet uttalade därvid att den då föreslagna ämneslärarutbildningen kunde väntas ge en bättre reell kompetens än den utbildning de blivande lärarna dittills genomgått. Utskottet avstyrkte bl. a. motionsyrkanden om utredning av frågan om en adjunktutbildning med fyra års studier för dem som åsyftade att erhålla tjänst på gymnasiestadiet. Utskottet, vars ståndpunkt år 1967 godkändes av riksdagen, anser sig inte heller böra biträda nu föreliggande motionsyrkande om förslag om specificerade kvalitetskrav för ämneslärare på högstadiet och i gymnasiet.

I flera motionspar framställs yrkanden som syftar till att säkerställa att erforderliga resurser ställs till förfogande för den nya utbildningsorganisationen. I motionerna I: 902 och II: 1040 uttalas att en upprustning av de filosofiska fakulteternas lärartilldelning och en förbättring av deras pedagogiska resurser är minst lika väsentlig som ett genomförande av en fastare organisation av studierna. Riksdagen bör därför enligt motionärerna hemställa hos Kungl. Maj:t om förslag härom. I motionerna I: 900 och II: 1025 yrkas att riksdagen i sitt beslut om utbildningsorganisationen framhåller angelägenheten av att medel ställs till förfogande till inköp av kurslitteratur, till utbildningsnämndernas verksamhet och till lärarnas resor mellan moderuniversitet och filialer utan att anslagen till andra ändamål därmed äventyras.

Utskottet får med anledning av dessa yrkanden först erinra om att det i propositionen räknats med att nuvarande system för resurstilldelning vid de filosofiska fakulteterna, enligt reglerna för universitetsautomatiken, tills vidare skall kunna tillämpas för tilldelning av lärarkrafter även i den nya utbildningsorganisationen. Vid sidan härav förutsättes att viss försöksverksamhet med resurstilldelning efter andra grunder än de nuvarande skall börja den 1 juli 1969. En utveckling i rikt-

ning mot större befogenheter för de lokala universitetsorganen att besluta om användningen av de ekonomiska resurserna antyds också. Framhållas må även att överväganden angående de filosofiska fakulteternas lärartilldelning givetvis självklart ingår som ett led i universitetsmyndigheternas årliga arbete med utarbetande av anslagsframställningar och i departementens budgetarbete. Utskottet anser sig sålunda böra avslå yrkandet i motionerna I: 902 och II: 1040 om förslag om upprustning av de filosofiska fakulteternas lärartilldelning. Detsamma gäller andra ledet i samma motionsyrkande, nämligen yrkandet om förslag om förbättring av de pedagogiska resurserna och metoderna. Utskottet får därvid hänvisa dels till den betydande höjning som i årets statsverksproposition begärs av anslaget Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor, dels till pågående arbete inom universitetspedagogiska utredningen.

Utskottet kan inte biträda yrkandet i motionerna I: 900 och II: 1025 eftersom det enligt utskottets mening inte kan finnas någon anledning för riksdagen att göra ett allmänt hållet principuttalande om behovet av en lämplig avvägning av anslagen till olika ändamål.

En analys av den resurstilldelning som erfordras för att nå högsta effektivitet i varje ämne efterlyses i motionerna I: 906 och II: 1031. Motionärerna anser att en dylik analys, vars resultat bör ligga till grund för den framtida resurstilldelningen, lämpligen bör utföras av 1968 års utbildningsutredning i samråd med universitetspedagogiska utredningen. Motionernas hemställan går ut på en framställning från riksdagen till Kungl. Maj:t om uppdrag för förstnämnda utredning att verkställa den angivna analysen. Utskottet avstyrker nu förevarande motionsyrkande.

Som framgått i det föregående föreslås i propositionen anvisande för nästa budgetår av ett förslagsanslag av 2,5 milj. kr. till Vissa kostnader för utbildningen vid filosofisk fakultet m. m. I motionerna I: 906 och II: 1031 yrkas en höjning av detta belopp till 2,6 milj. kr. Motionärerna åberopar att universitetskanslersämbetet föreslagit anvisande av 160 000 kr. till information om den nya organisationen men att detta belopp, såvitt de kunnat finna, i propositionen skurits ned med 100 000 kr. Enligt vad utskottet inhämtat har emellertid någon nedskärning inte ägt rum. Det av kanslern äskade beloppet har i propositionens anslagsberäkningar delats på två poster, nämligen en om 60 000 kr. till information genom ämbetets försorg och en ospecificerad, ingående som en del av det totalbelopp om 2,4 milj. kr. som beräknats till olika hithörande ändamål vid universitetsförvaltningarna. Med hänsyn till vad sålunda redovisats får utskottet, som inte funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts anslagsberäkning, avstyrka ifrågakvarande motionsyrkande.

Vad i propositionen anförts och föreslagits i fråga om riktlinjer för organisationen av utbildningen vid filosofisk fakultet m. m. har inte i vidare mån än som framgått av det föregående givit utskottet anledning till särskilda uttalanden.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen II: 1032 i vad den avser uppskov med ställningstagandet till viss del av propositionen,
2. att riksdagen beträffande examenskonstruktionen
 - a. avslår motionerna I: 895 och II: 1021 om en akademisk primärexamen,
 - b. avslår motionerna I: 897 och II: 1022 samt I: 906 och II: 1031 i vad de avser en ekonomexamen om 140 poäng, varav 60 poäng i företagsekonomi,
 - c. avslår motionerna I: 897 och II: 1022 i vad de avser ämnena handelsrätt med beskattningsrätt samt internationell ekonomi i ekonomexamen,
3. att riksdagen beträffande riktlinjer i övrigt för organisationen av utbildningen vid filosofisk fakultet m. m. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 1038 godkänner vad i statsrådsprotokollet härvidlag förordats,
4. att riksdagen avslår motionerna I: 906 och II: 1031 i vad de avser tidpunkten för den nya organisationens ikraftträdande,
5. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 906 och II: 1031, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Vissa kostnader för utbildningen vid filosofisk fakultet m. m.* för budgetåret 1969/70 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.,
6. att riksdagen avslår motionerna I: 906 och II: 1031 i vad de avser utredning angående en bredare basutbildning, alternativt en ettårig primärexamen,
7. att riksdagen avslår motionerna I: 896 och II: 1024 om behörighetsbestämmelser för undervisning i svenska på gymnasietadiet,
8. att riksdagen avslår motionerna I: 898 och II: 1023,
9. att riksdagen avslår motionerna I: 899 och II: 1027 om en utbildningslinje med latin som första ämne,
10. att riksdagen avslår motionerna I: 900 och II: 1025 om medel till kurslitteratur, utbildningsnämnderna och lärarresor,
11. att riksdagen avslår motionerna I: 901 och II: 1039 samt I: 903 och II: 1028 om en internationell utbildningslinje ävensom motionerna I: 902 och II: 1040 i vad de avser inrättande av en dylik linje,
12. att riksdagen avslår motionerna I: 902 och II: 1040 i vad de avser att de beslut som fattas i anledning av propositionen skall anses som provisoriska,

13. att riksdagen avslår motionerna I: 902 och II: 1040 samt I: 906 och II: 1031, samtliga motioner i vad de avser rätt för studerande att efter avlagd examen bedriva kompletterande studier utöver 60 poäng,

14. att riksdagen avslår motionerna I: 902 och II: 1040 i vad de avser upprustning av de filosofiska fakulteternas lärartilldelning och förbättring av deras pedagogiska resurser och metoder,

15. att riksdagen avslår motionerna I: 902 och II: 1040 i vad de avser vidgade möjligheter för den ekonomiska utbildningen,

16. att riksdagen avslår motionerna I: 902 och II: 1040 i vad de avser utredning beträffande besvär över beslutade betyg,

17. att riksdagen avslår motionerna I: 904 och II: 1033 i vad de avser utformningen av de fasta utbildningslinjerna med hänsyn till näringslivets behov och kravet på internationella kunskaper,

18. att riksdagen avslår motionerna I: 904 och II: 1033 i vad de avser tillvaratagande av vunna erfarenheter vid utformningen av olika utbildningslinjer,

19. att riksdagen avslår motionerna I: 904 och II: 1033 i vad de avser alternativ i utbildningslinjernas andra avdelning,

20. att riksdagen avslår motionerna I: 904 och II: 1033 i vad de avser att påbyggnadskurs skall få läsas i direkt anslutning till första avdelningens ämne,

21. att riksdagen avslår motionerna I: 904 och II: 1033 i vad de avser successiva val på särskild utbildningslinje,

22. att riksdagen avslår motionerna I: 904 och II: 1033 i vad de avser bevis över genomgången utbildning,

23. att riksdagen avslår motionerna I: 904 och II: 1033 samt II: 1032, samtliga motioner i vad de avser studierådgivningen,

24. att riksdagen avslår motionerna I: 905 och II: 1030 om undervisning i religionskunskap,

25. att riksdagen avslår motionerna I: 906 och II: 1031 i vad de avser upprätthållande av kvalitetskraven,

26. att riksdagen avslår motionerna I: 906 och II: 1031 i vad de avser kvalitetskrav för ämneslärare på högstadiet och i gymnasiet,

27. att riksdagen avslår motionerna I: 906 och II: 1031 i vad de avser en analys av vissa resursbehov,

28. att riksdagen avslår motionen II: 1026 i vad den avser förslaget om svenska som blockämne,

29. att riksdagen avslår motionen II: 1026 i vad den avser utformning av alternativa studieplaner,

30. att riksdagen avslår motionerna II: 1029 och II: 1036 om utbildning av lärare i biologi,

31. att riksdagen avslår motionen II: 1034 om hur studieavbrott på grund av värnpliktstjänstgöring skall bedömas vid prövning av rätt till fortsatta studier,

32. att riksdagen avslår motionen II: 1035 om statistik och matematisk statistik,

33. att riksdagen avslår motionen II: 1037 om lärarutbildning för gymnasieämnet samhällskunskap.

Stockholm den 11 mars 1969

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Birger Andersson (s), Fritz Persson (s), Rikard Svensson (s), Axel Andersson (fp), Virgin (m), Mårtensson (s), Bertil Petersson (s), Per Jacobsson (fp), Bengtson (cp), Nyman (fp), Rönnberg (s), Kaijser (m), Björk (s), Thorsten Larsson (cp) och Erik Svensson (s) samt

från a n d r a kammaren: herrar Bohman (m), Almgren (s), Eliasson i Sundborn (cp), Bergman (s), Mattsson (cp), Alemyr (s), Källstad (fp), Svanberg (s), Jönsson i Arlöv (s), Gustavsson i Ängelholm (s), fru Ludvigsson (s), herr Westberg i Ljusdal (fp), fru Gradin (s), fru Sundberg (m) och herr Elmstedt (cp).

Reservationer

1. beträffande *en ekonomexamen om 140 poäng, varav 60 poäng i företags-ekonomi*, av herrar Virgin (m), Kaijser (m), Bohman (m) och fru Sundberg (m) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med »Om man» och på s. 17 slutar med »i ekonomexamen» bort ha följande lydelse:

»Vid en bedömning av nu förevarande motionsyrkanden bör man ha i minnet att den faktiska studietiden vid handelshögskolorna för närvarande är omkring fyra år och att den studietid som formellt förutsättes vid vissa handelshögskolor är 6½ termin. Utskottet har i och för sig ingen erinran mot en ekonomutbildning om 120

poäng avslutad med filosofie kandidatexamen. En dylik studiegång kan väntas ge en för många arbetsuppgifter lämpad utbildning, men den kan inte ersätta den nuvarande civilekonomutbildningen. De krav som inte minst samhällslivets ökande internationalisering ställer skulle i och för sig kunna tas till intäkt för förslag om en förstärkning av nuvarande civilekonomutbildning. De låter sig i varje fall inte förena med en uttunning av densamma. Utskottet anser att en utbildning av nuvarande omfattning, avslutad med civilekonomexamen, bör finnas kvar. Inom de 140 poäng som denna examen bör omfatta bör i huvudämnet företagsekonomi krävas 60 poäng. Detta sistnämnda motiveras av att utbildningen bör innehålla fördjupade studier och självständig aktivitet i form av specialarbete med tillämpande av vetenskaplig metodik inom något av de ämnen som ingår i företagsekonomi. Önskvärt är också att man inom den nu angivna utbildningen söker tillgodose framställda önskemål om utrymme exempelvis för språk och internationell ekonomi. Utskottet förutsätter att detta beaktas vid den närmare utformningen av civilekonomutbildningen. Med hänvisning till det nu anförda tillstyrker utskottet motionerna I: 897 och II: 1022 samt I: 906 och II: 1031, samtliga motioner såvitt avser en ekonomexamen om 140 poäng, varav 60 poäng i företagsekonomi. Däremot anser sig utskottet inte böra föreslå något beslut av riksdagen beträffande övriga i motionerna I: 897 och II: 1022 angivna detaljer i ekonomexamen.»

dels utskottets hemställan under 2 b bort ha följande lydelse:

»b. i anledning av motionerna I: 897 och II: 1022 samt med bifall till motionerna I: 906 och II: 1031, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, beslutar att som en fördjupning av den i propositionen föreslagna filosofie kandidatexamen för ekonomer skall inrättas en civilekonomexamen som omfattar 140 poäng, varav 60 poäng i företagsekonomi.»

2. beträffande *uppskov med reformens ikraftträdande* av herrar Virgin (m), Kaijser (m), Bohman (m) och fru Sundberg (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 8 som börjar med »Vad gäller» och slutar med »och II: 1031» bort ha följande lydelse:

»När en så genomgripande reform som den nu föreslagna skall genomföras är det ett ofrånkomligt krav att den är grundligt förberedd. Tidpunkten för genomförandet måste därför noga övervägas. Utskottet har kommit till den uppfattningen att det måste bli mycket svårt att genomföra omorganisationen redan den 1 juli 1969 utan att åsidosätta både universitetsmyndigheternas och de studerandes berättigade krav på erforderlig tid att förbereda sig för det nya systemet. Svårigheterna för både lärare och studenter kan väntas bli så allvarliga att reformen bör uppskjutas något. Det måste också framhållas att man löper allvarlig risk att vid ett alltför snabbt genomförande gå miste om den samhällsekonomiska vinst som den nya organisationen möjligen kan medföra. Därtill kommer att det planerade snabba genomförandet ställer de studerande utan reell möjlighet att i rimlig grad göra sitt inflytande gällande vid fattande av beslut i frågan på olika nivåer. Av studieorganisa-

toriska skäl synes den 1 januari 1970 inte vara någon lämplig dag för genomförandet av en ny organisation. Uppskovet med reformen bör därför gälla till den 1 juli 1970.»

dels utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

»4. att riksdagen i anledning av motionerna I:906 och II:1031, såvitt nu är i fråga, beslutar att de nya riktlinjerna för organisationen av utbildningen vid filosofisk fakultet m. m. skall tillämpas från och med den 1 juli 1970,»

3. beträffande *tilldelning av lärarkrafter och förbättring av pedagogiska resurser och metoder vid de filosofiska fakulteterna* av herrar Axel Andersson (fp), Virgin (m), Per Jacobsson (fp), Bengtson (cp), Nyman (fp), Kaijser (m), Thorsten Larsson (cp), Bohman (m), Eliasson i Sundborn (cp), Mattsson (cp), Källstad (fp), Westberg i Ljusdal (fp), fru Sundberg (m) och herr Elmstedt (cp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande som på s. 20 börjar med »Utskottet får» och på s. 21 slutar med »universitetspedagogiska utredningen» bort ha följande lydelse:

»Utskottet får erinra om att ett av syftena med förslaget i föreliggande proposition är att åstadkomma större genomströmningshastighet vid de filosofiska fakulteterna. För att denna målsättning skall kunna nås under bibehållande av undervisningens kvalitet måste enligt utskottets mening en kraftig upprustning av de pedagogiska hjälpmedlen genomföras. Det kan också komma att visa sig att en ökad tilldelning av lärare och övrig personal blir nödvändig. Utskottet anser att riksdagen i anledning av nu förevarande motionsyrkanden bör hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag om förstärkning av resurserna vid de filosofiska fakulteterna.»

dels utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

»14. att riksdagen i anledning av motionerna I:902 och II:1040 i vad de avser de filosofiska fakulteternas lärartilldelning samt pedagogiska resurser och metoder i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att förslag förelägges riksdagen om förstärkning av de pedagogiska resurserna vid nämnda fakulteter,»

4. beträffande *behörighetskrav för gymnasielärare* av herrar Axel Andersson (fp), Virgin (m), Per Jacobsson (fp), Bengtson (cp), Nyman (fp), Kaijser (m), Thorsten Larsson (cp), Bohman (m), Eliasson i Sundborn (cp), Mattsson (cp), Källstad (fp), Westberg i Ljusdal (fp), fru Sundberg (m) och herr Elmstedt (cp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 20 som börjar med »Med anledning» och slutar med »i gymnasiet» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Bakom det nu redovisade motionsyrkandet ligger uppfattningen att det inte kommer att visa sig möjligt att inom en examen omfattande endast 120 poäng inrymma en tillfredsställande lärarutbildning för gymnasiet och för grundskolans högstadium. Även i motionerna I:902 och II:1040 ges beträffande gymnasie-stadiet uttryck åt uppfattningen, att det utbildningsomfång som föreslås knappast

kan vara tillräckligt för att ge lärarna en reell kompetens. Motionärerna uttalar sig därför för en fyraårig utbildning för gymnasielärare.

Utskottet får erinra om att det i propositionen förutsatts att bestämmelser om behörighetskrav för lärare skall utfärdas av Kungl. Maj:t, sedan skolöverstyrelsen inkommit med förslag i ämnet. Utskottet vill starkt understryka att beträffande behörighet på gymnasiet måste ställas krav på fördjupade studier. Alldeles särskilt måste möjligheten att tillgodose fördjupningskravet i de s. k. blockämnena uppmärksammas. Både i fråga om svenska, biologi och samhällskunskap gäller att läraren i sin undervisning måste spänna över en mängd olika områden. Han måste på vart och ett av dessa ha en tillfredsställande utbildning att falla tillbaka på. Den bredd i utbildningen som måste krävas av honom får emellertid inte leda till att möjligheterna till fördjupning beskärs. Vid utarbetande av behörighetsbestämmelserna bör detta beaktas. Vad utskottet nu anfört bör av riksdagen ges till känna för Kungl. Maj:t.»

dels utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

»26. att riksdagen i anledning av motionerna I: 906 och II: 1031 i vad de avser kvalitetskrav för ämneslärare på högstadiet och i gymnasiet som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i fråga om behörighetskrav för gymnasielärare.»

Särskilda yttranden

1. beträffande *tillfälle för berörda parter att yttra sig över propositionen* av herrar Virgin (m), Kaijser (m), Bohman (m) och fru Sundberg (m) som anfört:

»Genomförandet av utbildningsreformen vid de filosofiska fakulteterna kommer att ställa mycket stora krav såväl på universiteten som på lärare och studerande. En anslutning till bunden studiegång innebär för den enskilde studenten ett ställningstagande av avgörande betydelse som måste föregås av noggrant övervägande. Från universitetens sida måste studievägledningen noggrant planeras med avseende på föreslagna olika utbildningslinjer. Vi beklagar att utskottets behandling av propositionen nr 4 påskyndades och uteslöt möjligheten för i förslaget berörda parter att framlägga synpunkter på propositionen. Olika myndigheter och berörda organisationer borde enligt vår mening ha givits möjlighet att yttra sig över propositionen innan utskottsbehandlingen ägde rum, vilket hade varit möjligt vid bifall till vårt yrkande om uppskov med reformens genomförande.»

2. beträffande *möjligheten att införa en bredare basutbildning eventuellt ledande till en ettårig primärexamen* av herrar Virgin (m), Kaijser (m), Bohman (m) och fru Sundberg (m) som anfört:

»För den enskilde studenten är det betydelsefullt att han upplever sin studiesituation som meningsfull. Om så är fallet är hans möjligheter att följa normalstudietiden större och belastningen på universiteten minskar. Yrkandet i motionerna I: 906 och

II: 1031 om uppdrag för 1968 års utbildningsutredning att närmare undersöka möjligheterna att anordna en bredare basutbildning, eventuellt avslutad med en primärexamen, har sin grund i övertygelsen att det har en ur studiesynpunkt positiv effekt, om studenten vid studiernas påbörjande har ett näraliggande första studiemål. Vidare är det så, att kraven på en bred och flexibel allmänutbildning gör sig gällande inom allt fler områden. Då dessa krav ökar bör det vara självklart för universiteten att ställa resurser till förfogande, så att dylik utbildning även på akademisk nivå kan erbjudas. En bred basutbildning skulle ge de studerande flera valmöjligheter såväl vid fortsatta akademiska studier som vid övergång till annan utbildning eller till förvärvsverksamhet. Även avnämarna som i hög grad svarar för de anställdas vidareutbildning skulle vara betjänta av att även den akademiskt utbildade arbetskraften har en bred och varierad grundutbildning. Då direktiven för 1968 års utbildningsutredning, som betonats i utskottets utlåtande, är sådana att utredningen är oförhindrad att pröva olika förslag, som kan komma fram, förutsätter vi att även förslagen i ovannämnda motioner, såvitt de här är i fråga, snarast kommer att prövas.»